

Literatura • Umění • Kultura 21 | 2026

T ý d e n í k U n i e č e s k ý c h s p i s o v a t e l ů, z. s.

ČESKÝ KALENDÁŘ

LENKA PROCHÁZKOVÁ

Dějiny píší vítězové. V první světové válce bojovaly Československé legie na straně budoucích vítězů. Po vzniku Československé republiky vytvořily legie páteř její armády.

Téměř v každé obci však už během války začaly vznikat pomníky se jmény vojáků, co padli za mocnářství. Byly udržovány ze sbírek, neboť nově vzniklý stát těchto 220 tisíc padlých pokládal za **oběti dějinného omylu**.

Dějinný omyl byl ve válce poražen a za její rozpoutání potrestán. Zanedlouho se ale ukázalo, že nějaké viry trest přežily a našly si nové hostitelské buňky. Varovné hlasy, které detekovaly přípravnou fázi k vytváření **dalšího dějinného omylu**, však byly zakřiknuty. A šíření viru byl poskytnut prostor i čas, aby vyvolal další světovou válku.

Na jejím konci byl český a slovenský národ opět zařazen k vítězům. Místo po boku Spojenců bylo zapláceno 360 tisíci mrtvých. Jedním z nich byl i můj dědeček, který po invazi německých nacistů vstoupil do odbojové skupiny Obrana národa, v době heydrichiády byl zatčen, vězněn v Kounicových kolejích v Brně a umučen při výslechu. Nemá ani hrob.

8. května slaví český kalendář **Den vítězství**. Dlouho oslavoval konec války **9. května** jako Den osvobození Československa Sovětskou armádou, pak ale český kalendář dospěl, srovnal si hodinky i kompas a připsal k novému datu svátku i nový název. Kalendář se nám pořád mění, neboť dějiny se pořád dějí. Prostřednictvím lidí. Poslední světovou válku však rozpoutala kasta „naddlidi“, která požadovala pro svou nacistickou říši větší životní prostor. Než nad Reichstagem zavlála vítězná vlajka „podlidí“ desítky miliónů lidí přišly o život.

Chápu, proč se německý kalendář soustřeďuje hlavně na církevní svátky a vyměňuje datum 8. května. Ale nechápu, proč český kalendář ignoruje **15. březen**. Chmurný den, kdy v roce 1939 do naší okleštěné země vtrhly německé nacistické hordy.

Černé znaménko v českém kalendáři nemá ani **30. září**. Datum, kdy v roce 1938 byla v Mnichově podepsaná dohoda, která nás připravila o třetinu území, třetinu obyvatel, zbavila nás obranyschopnosti a tím rozbila československou státnost. Návrhy, aby oba tyto dny byly označeny za památné, sněmovna vždy odmítla. Bála se, že český kalendář by byl „přesycen“ tragickými daty.

21. srpen dostal výjimku a je v českém kalendáři označen jako Den památky obětí invaze a následné okupace vojsky VS. Počet obětí od roku 1968 až do roku 1991 dosáhl podle posledního sčítání na číslo 400. Možná ještě vzroste. Ale obětí německého nacismu bylo 360 tisíc lidí! Legislativci se však podle svého nejlepšího vědomí a svědomí rozhodli, že srpnové výročí je pro občany ČR aktuálním varováním, protože Rusko je trvalou hrozbou na rozdíl od sjednoceného Německa, které si své dějinné omyly proti lidskosti odpracovalo, zcela se denacifikovalo a stalo se naším spojencem v „obránném“ paktu NATO.

Důvod, proč český kalendář nepřipomíná datum Mnichovské dohody, je asi v tom, že Velká Británie a Francie na vlastní kůži poznaly, že amputované části Československa byly jenom předkrmem pro německou hltavost a kající smlouvu anulovaly už během války.

Při přemýšlení o tom, jak neupívat na tragických datech, a čím naopak pozvedávat národní hrdost jsem ale našla v českém kalendáři vhodnou mezeru. Navrhuji, aby se novým památným dnem stalo **23. září**, kdy byla roku 1938 vyhlášena všeobecná mobilizace. Tu si totiž vynutili sami občané. „O hranicích se nevyjednává, o hranice se bojuje!“ vzkázal jim ze záhrobí prezident, který zažíva stihl vybudoval demokratickou ideu státu a k její obraně i silnou armádu. Mobilizace byla momentem, kdy se Masarykovo mento zhmotnilo v milion dvě stě tisíc mužů v uniformách. Mužů, kteří byli odhodláni bránit vlast před vyvlastněním a stejně jako Sparťané u Thermopyl neměli pojem vzdát se ve svém slovníku.

Pokud nás útlocitný český kalendář chce chránit před záplavou černých dat, měl by se teď zadýchnout radostí a zatrhnout si 23. září červeně. Jako **Den mobilizace**. Že to byl nakonec jenom planý poplach? S tím nesouhlasím! Protože když armáda nastoupená k obraně hranic pak dostala od reprezentantů ohroženého státu rozkaz k rozchodu, mnozí zdrcení velitelé a vojáci to nerozchodili a začali se připravovat na odboj. I díky jejich hrdinství byla naše republika po válce obnovena.

Když ale ani Český kalendář neukazuje kontinuitu příčin a následků, můžeme se zlobit na školáky, že v historii plavou? A nejen oni. Bývalá rektorka Mendelovy univerzity v Brně přepsala dějiny v přímém přenosu, když přisoudila osvobození naší země Američanům. Jejich ztráty se odhadují na téměř 280 lidí. Ale jenom v bitvě o rodné město paní rektorky padlo na deset tisíc sovětských vojáků a sedmnáct set rumunských. Stačí jít podél jejich náhrobků na ústředním brněnském hřbitově. A přemýšlet o lidech, kteří padli při osvobozování cizího města, protože věřili, že jsou posledními vojáky poslední velké války. Jak by dnes vnímali svou obět, kterou už mnozí živí osvobozené vyškrtli z paměti?

Na památník Rudoarmějce v centru Brna si zatím přepisovači dějin netroufli vztáhnout ruku. Zato socha maršála Koněva, který se podílel na osvobození Prahy, jejich kádrováním neprošla. Pod rouškou covidu a zákazu shromažďování byla stržena jeřábem a převezena do skladiště. Leží tam dodnes na dřevěných marách, přikryta vojenskou houní a čeká na konečné řešení. Má být vystavena v Muzeu XX. století. Což bude muzeum totality. Koněv má stát u zdi na nádvoří. Jako na hanbě. I jeho ulice na Žižkově byla přejmenovaná.

Ale Konrád Henlein, vůdce Sudetoněmecké strany, jejíž teroristické grupy prokopávaly cestu k Mnichovu, je stále čestným občanem Liberce. Asi proto, aby nemizely stopy po fanatismu někdejší páté kolony, která se rozbitím Československa ocitla rovnou v říši nadlidí. Bez stěhování. Když se pak nacistické velkoněmecko smrško, byli poražení nadlidé z osvobozených zemí odsunuti jako škodná. Dodnes sčítají své utrpené křivdy a každoročně si o nich vyprávějí na krajanských sjezdech v Bavorsku nebo v Rakousku. Letos nastala historická změna. 76. Sjezd Sudetoněmeckého landsmanschaftu bude v Brně!

Je to poprvé, co stará vlast bude hostit potomky těch, kteří podlehlí dějinnému omylu a za statečnost při rozbití Československa dostali od Hitlera metál. Takových vyznamenaných nadlidí bylo přes milión. Někteří se pak jako vojáci Wehrmachtu podíleli na okupaci. Zvací dopis Sudetoněmeckému landsmanschaftu, aby se jeho 76. sjezd konal v Brně, podepsalo 36 Čechů, z nichž ti nejstarší dobu Protektorátu zažili. Možná chtějí své drahé krajany ujistit, že to nebylo tak zlé, a že je na čase zapomenout. Potomci viníků a potomci obětí se prý těší na vzájemné odpuštění a na tance v krojích.

Státní prezident Petr Pavel si nacvičuje videozdravici a bývalý rektor Masarykovy univerzity Petr Fiala uvítá svého drahého krajana Bernda Posselta osobně a tím vyšle signál, že je správné vyrovnávat se s minulostí tak nějak po sousedsky. Zatímco konference v Postupimi zabrala vítězům války téměř tři týdny, než 2. srpna 1945 ratifikovali rozdělení Německa do zón a odsun Němců z Československa, Polska a Maďarska, účastníkům brněnského sjezdu Sudetoněmeckého landsmanschaftu bude stačit prodloužený májový víkend: nejenom na panelové debaty na Výstavišti, na modlitby za popravené v Kounicových kolejích, na tryznu za oběti divokého odsunu a kladení věnců – ale také na kladení časovaných nástrah.

Po meetingu v Brně se draží krajané přesunou k další hostitelské buňce, tentokrát do hlavního města své nové říše – do Bruselu. Evropský parlament si vyslechne zprávu o závěrech 76. sjezdu a pověří Evropskou komisí, aby sepsala nařízení o konečném řešení česko-německého vyrovnání. Varovné hlasy budou umlčeny, protože evropský Reichstag není pavlač. Po vítězném hlasování zazní potlesk vestoje. Den, v němž prezidentské dekrety budou anulovány jako dějinný omyl, označí český kalendář pozitivním názvem, třeba jako Památný den zahlázení křivd totality.

Nám se do paměti ale zapíše stručněji: jako **Den kapitulace**. Socha Edvarda Beneše, následně posprejovaná neznámými vandaly narudo, bude z žulového piedestalu na Loretánském náměstí vyzdvížena jeřábem a ochranně převezena do skladiště. Tam ji přikryjí vojenskou houní, která tu zbyla po Koněvovi. Neboť dějiny se stále dějí. Dočasně je píší vítězové a dodatečně mění poražení. Opravdu to dovolíme?

(Předneseno 15. března 2026 na demonstraci proti přepisování dějin, tiskneme v souvislosti s 76. Sjezdem Sudetoněmeckého landsmanschaftu v Brně. Fotografie autorky při projevu.)

„TA VLAJKA ZE TŘÍ NAŠICH PRUHŮ VĚČNĚ BUDE VLÁT!“

O Jaroslavu Kursovi, autorovi československé, resp. české státní vlajky

ALEŠ BROŽEK

Foto: Michal FANTA

V minulém roce vcelku bez větší publicity jsme si připomenuli druhé životní jubileum Jaroslava Kursy. Narodil se před 150 lety, zemřel před 75 lety a od roku 1980 je připomínán jako autor československé, resp. české státní vlajky.

Otec, děd i praděd Jaroslava Kursy pocházeli z městečka Švihov v Pošumaví. Zajímavé je, že se ve Švihově narodil i známý gymnazijní profesor, historik a heraldik Martin Kolář. Otec Jaroslava Kursy Kašpar se narodil 15. ledna 1843. Byl literárně činný. V roce 1861 mu vycházela na pokračování historická novela *Welserovna Filipina na Březnici*. V roce 1863 uveřejnil zamyšlení k čítankám, napsal báseň *Kozácké melodie* a přeložil báseň Victora Huga, když se pod báseň i překlad podepsal jako Kašpar D. Kursa. Stejně jméno, kde D. mělo zřejmě připomenout iniciálu otcova jména, použil i u své básně nazvané *Pohádka*. V roce 1865 přeložil do češtiny Moliérovy komedie *Tartuffe*, *Šibalství Skapinova* a *Georg Dandin aneb Napálený manžel*, o čemž informoval *Lumír*.

Dne 20. května 1873 vstoupil do manželského svazku s dcerou pražského lékárníka Zdenou Všetečkovou. Ta se narodila 10. června 1848 v Nymburku. Dne 28. dubna 1874 se KursŮm narodil syn Otokar. O tři měsíce později však zemřel na zádušní kašel. Dne 12. října 1875 přišel na svět v Blovicích v domě č. 88 Jaroslav Kursa a 11. června 1878 jeho sestra Anna Kursová.

I po narození Jaroslava Kursy byl jeho otec velmi aktivní ve veřejném životě. V roce 1876 byl sběratelem Matice lidu, v roce 1880 spoluzakládal Literární spolek v Blovicích.

Jaroslav Kursa v letech 1886–1891 studoval na vyšším gymnáziu v Praze v Žitné ulici. Jeho třídním byl ve druhé třídě Ignác Kadlec, v dalších letech Jan Kaňka a Jan Máchal. Ve čtvrté třídě ho učil zeměpis a dějepis profesor a docent na české univerzitě Josef Ladislav Pič. V té době byl mezi vyučujícími tohoto gymnázia (ale nikoliv Kursovy třídy) také Alois Jirásek.

Maturnitní zkoušky složil Jaroslav Kursa 26. června 1894 na českém státním vyšším gymnáziu v Plzni. Jako budoucí povolání zvolil při maturitě profesuru, a proto v letech 1894–1898 studoval filologii, literaturu a lingvistiku na filozofické fakultě české Karlo-Ferdinandovy univerzity. Navštěvoval přednášky profesora Jana Gebauera, Václava Emanuela Mourka, Josefa Durdíka a Otakara Hostinského a patřil mezi výborné studenty, takže od zimního běhu 1895/1896 mu bylo vypláceno 100 zlatých (později 120 zlatých) z nadace Aulík-Blowsky. Po úmrtí otce mu bylo odpuštěno školné.

Během studia se zapojil do spolkového života a spolu se spolužákem z Plzně Kamilem Kroftou byl členem výboru ve Spolku pro podporování nemajetných posluchačů filozofie na české univerzitě v Praze.

Univerzitní studium Jaroslav Kursa po sedmi semestrech ze zdravotních důvodů nezakončil řádnými zkouškami.

Ilustroval Sedláčkovy Hrady,

zámky a tvrze Království českého

Během let nabyl hlubokých znalostí z heraldiky a dalších pomocných věd historických. Po zemřelém heraldikovi Vojtěchu Královi z Dobré Vody se stal jedním z ilustrátorů Sedláčkových *Hradů, zámků a tvrzí Království českého*. Navrhoval a maloval městské a šlechtické znaky. Své heraldické služby nabízel pomocí inzerátů, jak dokládá placené oznámení „Heraldik Jar. Kursa, Praha III, Mělnická č. 5“, které nechal otisknout v pražských novinách.

Tehdy pracoval již sedmým rokem v místodržitelském archivu ve Valdštejnské ul. 16, kam nastoupil 4. ledna 1910 jako kancelářský pomocník,

když od února 1909 byl již zaměstnán ve výpravně místodržitelství. Od 31. srpna 1913 užíval titul kancelářský oficiant.

Dne 31. prosince 1918 ustavilo prezidium ministerské rady anketu pro stanovení znaku (od července 1919 nazývanou znaková komise), do níž jmenovalo 2. ledna 1919 kromě univerzitního profesora PhDr. Gustava Friedricha i PhDr. Ladislava Klicmana, ředitele Archivu ministerstva vnitra, PhDr. Jana Bedřicha Nováka, ředitele Zemského archivu, PhDr. Václava Vojtíška, koncipistu městského archivu v Praze, a Jaroslava Kursu. Posledně jmenovaný se aktivně podílel na určení podoby státních symbolů. Jako zručný malíř překresloval vlastní návrhy i návrhy členů komise na státní vlajku i na speciální vlajky.

Trpěl nemocemi a podvýživou

Nejen atmosféru doby, ale i charakterové vlastnosti Jaroslava Kursy lze vycítit z dopisu Ladislava Klicmana z 26. ledna 1919, v němž navrhuje ministru vnitra, aby jmenoval Kursu koncepčním úředníkem Archivu ministerstva vnitra v VIII. hodnostní třídě a titulem archiváře a aby mu vyplatil mimořádnou odměnu ve výši 2000–3000 korun.

V dopise líčí Jaroslava Kursu jako člověka akademicky vzdělaného, který již vyučoval na středních školách, ale pro nervovou nemoc nemohl složit zkoušky. Ačkoliv je nemocný a trpí podvýživou, pracuje pro znakovou anketu i v noci. Ze svých 260 korun měsíčně podporuje a živí osmdesátiletou matku a stará se o dvě děti své sestry. Kupuje barvy a kreslířské potřeby za 80 Kč, takže musí prodávat své milované francouzské knihy a jíst někdy obden. Když se matka Kursy dozvěděla, že L. Klicman bude psát žádost, prý prohlásila: „Snad se teď aspoň jednou najíme!“

Velké znalosti heraldiky

Ve znakové komisi hrál Jaroslav Kursa bezesporu významnou roli díky svým heraldickým znalostem. Mimořádně důležité bylo jednání komise 3. června 1919, kdy se přijalo usnesení „aby bylo prof. Jar. Kursou, prof. Friedrichem, Dr. Novákem a ředitelem Klicmanem vypracováno několik návrhů vlajky státní a ostatních vlajek v zásadě v barvách červeno-bílé a proužkem barvy modré, pokud možno podle žerdi, bude-li tato vlajka prohlášena jedinou vlajkou pro celou republiku Č. S. a nebude-li barev zemských, jako tomu dosud bylo.“

Na poradu znakové komise 4. července 1919 přinesl Jaroslav Kursa řadu návrhů státní vlajky. Modrý proužek u žerdi byl na nich o šířce 1/7 nebo 1/14 délky vlajkového listu.Vyzkoušel také mezi bílý a červený vodorovný pruh vložit modrý proužek o šířce 1/7 nebo 1/13 šířky vlajkového listu. Úzkým modrým pruhem lemoval tradiční českou bílo-červenou vlajku. Vyzkoušel také použití modré krokvice o různé šířce. Na dvou návrzích byl u žerdi modrý klín sahající do třetiny, resp. čtvrtiny délky vlajky.

Modrý klín se nelíbil

Dnes už se asi nedozvíme, zda se Jaroslav Kursa u klínu inspiroval kresbou erbu vladýků z Letné, dochovanou v jeho pozůstalosti, či návrhem Jaroslava Jareše nebo zkušenostmi Antonína Valšíka s čínskými vlajkami ve tvaru trojúhelníka.

Proti modrému klínu vystupoval Václav Vilém Štech z Ministerstva školství a národní osvěty. Poté, co A. Valšík zajistil zkoušky s klínovou vlajkou na dvou parrmích na Vltavě v září 1919, přiklonila se většina členů znakové komise k tomuto návrhu. Kursova kresba vlajky s modrým třetinovým klínem se tak dostala do vládního návrhu zákona z října 1919, který byl začátkem listopadu předložen Národnímu shromáždění.

Pomohl malíř František Kysela

Dne 15. ledna 1920 se konala schůze ústavního výboru, na které se referent návrhu zákona Isidor Zahradník vyjádřil odmítavě k návrhu vlajky. K němu se přidal další člen výboru Ing. Josef Záruba-Pfeffermann. Na 19. ledna 1920 byla proto znovu svolána znaková komise a na 23. ledna 1920 její subkomitét. Na jeho jednání přivedl V. V. Štech výtvarníka Františka Kyselu, který doporučil protáhnout klín do poloviny délky vlajky. S touto úpravou souhlasila znaková komise 26. ledna 1920. Všech těchto jednání se zúčastnil i Jaroslav Kursa. Přítomen byl také na dopoledních schůzích ústavního výboru ve dnech 16. března 1920, 18. března 1920 a 30. března 1920. Vlajku s protaženým modrým klínem pak schválila většina členů Národního shromáždění v podvečer 30. března 1920.

Podíl Jaroslava Kursy na navržení československých symbolů jasně vyjádřilo sdělení, které dal tiskový odbor Ministerstva vnitra k dispozici novinářům a které znělo: „Heraldický návrh státní vlajky a státních znaků vypracoval koncipista státního archivu Jaroslav Kursa v dorozumění s univ. prof. dr. Gustavem Friedrichem; po stránce umělecké vypracoval a provedl dotyčné návrhy prof. František Kysela z Umělecko-průmyslové školy se svými žáky.“

Ve stručnější podobě je převzalo 16. května 1920 periodikum *Československá republika*, v jehož příloze k č. 134 bylo uvedeno: „Sluší podotknouti, že státní znaky a státní vlajku vypracovala zvláštní znaková komise složená z odborníků, definitivní heraldický návrh jest společnou prací univ. prof. dra Gustava Friedricha a min. koncipisty Jaroslava Kursy. Umělecké provedení znaků jest dílem prof. umělecko-průmyslové školy pražské Fr. Kysely a jeho školy.“

Kursovo jméno najdeme i ve spisu Ministerstva vnitra čj. 23 791 z roku 1920, kde se dočteme: „Při zhotovení návrhů státních znaků a státní vlajky spolupůsobili hlavně následující osoby: Dr. Friedrich, Jaroslav Kursa, Fr. Kysela, Dr. Štech, Valšík.“

Za kresby symbolů Ministerstvo školství a národní osvěty vyplatilo Jaroslavu Kursovi honorář ve výši 4000 Kč. Jaroslav Kursa se dočkal i poděkování od prezidenta republiky prostřednictvím jeho kanceláře. Nebylo to však za jeho podíl na vzniku státních symbolů, ale za kresby znaků a vlajek Československa, které Kursa namaloval T. G. Masarykovi ke druhému výročí vzniku Československa.

Výtky vůči modrému klínu trvaly

Ani po přijetí zákona č. 252/1920 Sb. neustaly výtky části veřejnosti vůči podobě československé státní vlajky. Na recenzi knihy V. Vojtíška *Naše státní znaky*, kdy se recenzent K. Stloukal připojil k Vojtíškově kritice československé vlajky, zareagoval Jaroslav Kursa dne 15. května 1922 textem, kde mimo jiné uvedl: „Návrh naší vlajky nebyl mnou řešen ani libovolně, ani náhodně, nýbrž na podkladě naší heraldiky, na heraldických ‚kusech‘. Z celé řady takovýchto návrhů jako konečný vyšel onen, jemuž vzorem byl štít na způsob vidličky rozdělený (jinak ‚klín‘, u Koláře-Sedláčka, Českomor. heraldika str. 161, v Králově Heraldice str. 73). Pro řešení toto, které zpočátku narazilo na silný odpor, na konec vyslovila se většina účastníků komisi věcí tou se zanášejících, mluvili pro ni zvláště i výtvarní umělci, do komisí pozvaní sami (na př. arch. Janák), když rozbírány byly i mnohé návrhy jiné, i dřívější (americký, italský, sibiřský). Recensent vytýká vedle její kuriosity – nic jiného to však není než nezvyklost její, vlastně originalita naší heraldiky – i nepraktičnost, ukazuje zejména k modrému lemování českých barev, jako učinili legionáři italsí. Ale nevím – nemluvě o tom, nebylo-li by řešení toto ještě ‚kuriosněj-

Pokračování na str. 3

Pokračování ze str. 2

šim' – co je v praxi vhodnější: zda sešiti klín jakožto část pravidelného čtyřúhelníku, dětskými prsty vyměřitelnou, či lemování, vyžadující širších předpisů a přesto k různým nepochopením a zmatkům vedoucích. Až se vlajka obecně vžije, odpadnou samy sebou i výtky jí činěné.“

Sňatek s Boženou Kubínovou

Vedle heraldických a vexilologických činností se Jaroslav Kursa zabýval i faleristikou. V listopadu 1920 se zúčastnil mimo jiné i jednání o československých řádech a vyznamenáních.

Usnesením československé vlády z 5. července 1923 byl Jaroslav Kursa jmenován s účinností od 30. června 1923 státním archivářem VIII. hodnostní třídy. V této funkci dojížděl do Brna, kde skartoval spisy místodržitelského archivu a brněnského policejního ředitelství. Tyto práce trvaly každoročně řadu týdnů a Jaroslav Kursa bydlle ve Švédské ulici č. 7, kde měla byt Anna Burghartová, vdova po městském stavebním řediteli. Zde zřejmě poznal svou budoucí manželku Boženu Kubínovou (1882–1964), dceru Jana Kubína, městského důchodního a pozdějšího knihkupce v Boskovicích, kterou Anna Burghartová přijala za vlastní. Dne 16. února 1926 se Jaroslav Kursa oženil s Boženou Kubínovou v kostele Českobratrské církve evangelické U Salvátora v Praze na Starém Městě. Za svědka mu šla jeho sestra Anna.

Dne 17. prosince 1929 byl jmenován ministerským komisařem. Tehdy se Jaroslavovi Kursovi zhoršil zdravotní stav a často byl buď nemocen (celý únor 1929), nebo čerpal delší zdravotní dovolenou (tříměsíční v roce 1929, čtyřměsíční v roce 1930). Dne 1. ledna 1931 získal titul vrchního ministerského komisaře, byl ještě vyslán ke skartaci soudních spisů v Trhových Svinech a Jílovém, ale od 1. července 1931 byl ze zdravotních důvodů penzionován.

Čestný hrob v Brně

S manželkou se odstěhoval do pražské Bubenče (Na Válech 286), poté od listopadu 1935 bydllel na Vinohradech v Boleslavské ul. č. 12/2193. V únoru 1938 se manželé Kursovi přestěhovali jen o několik vchodů dál do Boleslavské ul. č. 18/2009. Po roce 1945 pracoval Jaroslav Kursa jako knihovník a archivář Ústřední Matice školské. V červenci a srpnu 1948 jezdil z Prahy do Chebu, v září 1948 do Rumburku, kde mezi konfiskáty vybíral knihy pro knihovnu Plánovacího ústavu pro pohraničí. Ve volném čase se zabýval genealogií a vexilologií.

Zemřel týden po operaci 12. června 1950 v Praze ve Vinohradské nemocnici. Zpopelnění jeho ostatků proběhlo 20. června 1950. Umu s popelem řadu let uchovávala v pražském bytě jeho manželka a po přestěhování do Brna i tam. Po smrti manželky 6. února 1964 se urna dostala spolu s manželčinou urnou do hrobu rodiny Burghartovy a Bažantovy údajně na hrobové místo č. 96 na Ústředním hřbitově v Brně.

V roce 2008 se obrátil autor tohoto článku na brněnského primátora s návrhem, aby se na některém z brněnských domů, kde Jaroslav Kursa bydllel, umístila pamětní deska. Rada města Brna však rozhodla, že místo pamětní

Vlajka s tzv. výložníkem na balkonu radnice města Přibyslav

Foto: Ivo HAVLÍK

Kursův kamenný náhrobek ve tvaru stylizované české vlajky na Ústředním hřbitově v Brně. Ve stejném hrobě je pohřbena Kursova manželka Božena.

Foto: Andrzej HAVLÍK

desky budou vyhlášeny hroby č. 93–99 ve skupině 10 na Ústředním hřbitově v Brně čestnými. K vyhlášení sice došlo 17. prosince 2008, ale dlouhá léta zůstal hrob č. 96 neupraven a pouze se jménem manželky Jaroslava Kursy. Díky úsilí heraldika PhDr. Zdeňka Kubíka a Jana Ferdinanda, příbuzného Boženy Kursové, se podařilo v roce 2021 umístit na hrobovém místě žulovou náhrobní desku ve tvaru zvlněného reliéfu vislé státní vlajky nahoře s klínem, položené na obrubě v barvách historické bílo-červené bikolóry.

Autor *Ing. Aleš Brožek působil jako ředitel Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem (od roku 2022 Knihovny Ústeckého kraje), je místopředsedou České vexilologické společnosti. Text je zkrácenou verzí Brožkova širšího článku, který pod titulkem Dvě životní jubilea blovického rodáka Jaroslava Kursy vydalo Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích ve sborníku Jižní Plzeňsko XXIII/2025. Tiskneme s laskavým souhlasem autora a jmenovaného muzea. Titulek je redakční, převzali jsme ho z československé vojenské písně Byli jsme a budem.*

Tabatěrka a pudřenka Svatopluka Hrnčíře

IVO FENCL

Ve čtvrtek 21. května 2026 by se dožil sta let spisovatel a redaktor Svatopluk Hrnčíř, který zemřel v roce 2014 a s nímž jsem se spřátelil díky *České společnosti Sherlocka Holmese*, kam jsme oba vstoupili nezávisle na sobě. On miřil svými literárními díly celoživotně na děti, a psal pro ně dokonce science fiction, a tu zcela první sci-fi mu zveřejnili před osmdesáti lety v časopise *Junák* a má podtitul *Nedej zahynouti nám* (1946).

Vědeckofantastická je zrovna tak Hrnčířova první kniha *Případ skončil v pátek* (1959) a dočkala se i díky Ottovi Hofmanovi (spoluautor scénáře) filmové adaptace pod titulem *Zpívající pudřenka*.

Inženýr Jiří Sodoma, zosobněný zde hercem Vladimírem Hrubým, a jeho spolupracovnice Věra (Jana Štěpánková) vynášli předlouho před érou mobilních telefonů něco podobného a vynález vložili do tabatěrky kombinované s pudřenkou. Obě půle jsou však samostatné a badatelé by o tabatěrku přišli, kdyby nebylo filmových záběrů pořízených dětskou partou, která si zachycovala na filmový pás hru na detektivy.

Ve filmu řadí vynálezu lační lupiči a pudřenky se nezmocní jenom díky tomu, že si ji půjčil z Věřiny kabelky její mladší bratr. Teprve po finální honičce jsou pachatelé usvědčeni dík onomu dětmi zhotovenému filmu.

Ve *Zpívající pudřence* vystupuje mj. i budoucí režisér Karel Smyczek (hraje chlapce Jupku) a zlodušským doktorem Švarcem je tady František Filipovský. Vede tlupu. Příběh se odehrává v Praze, včetně chrámu svatého Víta, Hradčan, Staroměstské mostecké věže, Karlova mostu, Malé Strany, Kampy, Čertovky, Václaváku, Letenského tunelu, Stromovky, Výstaviště a Holešovic, hrají i Jiří Sovák či Jaroslav Štercl a do rolí lupičů režisér Vošmik obsadil trio Rudolf Hrušínský, Josef Kemr a Miloš Kopecký. Ten si ve filmu říká Krásný Venca.

Hrnčíř napsal knihu na základě svého filmového námětu a snímek měl premiéru v lednu 1960; nicméně Svatopluk se dál věnoval spíš práci pro pionýrské časopisy a vedle stovek povídek a dvaceti knížek vytvořil i scénáře nějakých čtyřiceti komiksů. A právě ony jsou jeho parketa, řekl bych, a nejraději mám komiksovou trilogii *Kouzelná koloběžka* (1995), *Vynálezy pana Semtamůka* (2006) a *Nápady pana Semtamůka* (2013), zahrnující pade-

sát převážně vědeckofantastických epizod zveřejňovaných od roku 1971 ve *Čtyřlístcích*. Chci jen upozornit, že tři svazky ignoruji epizodu prvou a druhou z roku 1969, které se jmenují *Vašek a bílá holčička* a *Výlet do Mamutova*, a tím pádem je hledejte buď v dnes nedostupných a předražených Čtyřlístcích číslo 4 a 6, nebo v reedicích, z nichž ta nejstarší je z roku 1991.

Baronprášilovský příběh

Alena a Vašek tam ještě nemají svou speciální koloběžku, jejímž prostřednictvím putují časem i prostorem, a získali ji až ve Čtyřlístku 13 (1971), aby se vzápětí stali svědky příchodu praotce Čecha na Říp, dopravení jednoho kance na Vyšehrad a… Takřka bych napsal, že viděli Horymířův skok, ale to ne, anžto vладыku unesli přes hradby právě na „Kouzloběžce“.

Výborné je i čtvrté pokračování *Za vlády knížete Vaška*, kde Kouzloběžka děti pro změnu dopraví za alchymistou Konrádem Fouskem z Lanškrouna, a to ve chvíli, kdy vynalezl Kofolu, pojmenovanou složením tří prvních slabik jeho tří jmen. Další vtíp je v tom, že jsou Alena s Václavem omylem považováni za omláduvšího krále a královnu (omládnuvší díky alchymistovu elixíru), i chopí se příležitosti, šmahem zruší robotu a zavedou školní docházku, což si pak Vašík po návratu časem zdeptaně vyčítá.

Po dalším letu mezi loupežníky a zbojníky (poprvé vyšlo ve Čtyřlístku číslo 17) změnil Hrnčíř taktiku a přišel s baronprášilovským příběhem *Neuvěřitelné příhody papouška Kryšťůlka*.

Návštěva Robinsona

Následovaly zásah Alenky a Vaška do olympijských her a pouť mezi veleještěři a následně i do Egypta, což je nejzdařilejší a pamětihodná epizoda, kde Alena a Vašek pronikají podle návodu z náhodně nalezené listiny do těch nejtemnějších útrob pyramidy. Uvnitř nechybí drak, labyrint a mumie a dobrodruzi nakonec stanou v očích sfingy, kam došli její hlavou, a protože se Vašek málem zřítí a visí za ruku pod jedním tím okem, vzdálený Egypťan nemůže než zvolat: „Ó! Všemohoucí, ukázal mi zázrak! Mlčíci sfinga - roní slzy!“

Po odletu do Čech odevzdají děti onu rafinovanou listinu jednomu našemu učenci, aniž mu prozradí, co zažily, a uslyší: „Ale to je nic. Nejde o žádný vzácný dokument. Jen jsem si překreslil několik egyptských znaků, které dohromady nedávají smysl.“

Alena a Vašek letí pak i do pralesa plného orchidejí (asi pod vlivem románu Františka Flose) a navštíví i Robinsona, kterého zachrání z jeho ostrova vysoce překvapujícím způsobem. Následuje výprava mezi trpaslíky i do arktických krajů, nicméně roku 1974 přenesl Hrnčíř tyto hrdiny do ryzí science fiction a nechal je poznat vynálezce Semtamůka.

Tento stařec žije ve starém záměčku v zarostlé, uzamčené zahradě jako z Trnky a jeho objevy jsou fenomén za fenoménem. Jde o zmenšovací i zvětšovací pilule, o speciální brýle a ještě speciálnější náušnice, o „živoucí“ boty, cylindr, pod nímž se stane kdokoli neviditelným, o „magický“ prsten i rukavice, jež vám dodají obrovskou sílu, o neuvěřitelný hrmek i ještě neuvěřitelnější kukačkové hodiny, o „zavlažovací“ deštník, o pozoruhodného robota, o speciální kytaru a ještě speciálnější stůl, o nejneuvěřitelnější dalekohled a hrůzný kaktus, o „čarodějné“ koště i raketu.

Návraty do Lázní Bělohrad

Inu, Hrnčíř hýří fantazií a invencí a vydržel s dalšími a dalšími vynálezy až do roku 1982, kdy byl tento komiks po 35 pokračováních na dlouho přerušen, přičemž výtvarník Adolf Born už se k němu neměl nikdy vrátit. Co víc, Hrnčíř nechal být i Alenku a Vaška a nasadil ke spolupráci s vynálezcem Semtamůkem zbrusu nový pár dětí, Kláru a Kubu. Těch se v letech 2000-2004 výtvarně ujala jeho dcera Lenka Vybíralová, i vyrašilo ještě sedmnáct *Nápadů pana Semtamůka*, a to v epizodách *Vousy, Rozhledna, Kladívko, Bábovka, Motýl, Krtek, Křeslo, Strašák, Čepice, Obraz, Vařečka, Balón, Brouk, Oko, Ostrov, Pyramida a Hrad*.

Svatopluk Hrnčíř byl unikátní spisovatel, který si až do smrti zachoval dětského ducha a který jinou trilogií o *Uctívačích gínga* navázal na svět Jaroslava Foglara. Ačkoli byl Hrnčíř celoživotně a prací spjatý s Prahou, nikdy neustaly jeho návraty do Lázní Bělohrad, kde se před sty lety narodil a kde mu letos uspořádali přednáškou korunovanou výstavu.

Literatura • Umění • Kultura

PETRA DVOŘÁKOVÁ: ORDINACE

Brněnské nakladatelství HOST vydává román Petry Dvořákové. Ordinace čtenáře zavede do života praktického lékaře, který má až příliš dobré srdce. Ale naštěstí i dobré lidi kolem.

„Dlouho jsem chtěla napsat pozitivní knížku se šťastným koncem, která se bude dobře číst a dá čtenáři zažít pocit, že to může dobře dopadat. Ordinace je určená především pro čtenáře, kteří si chtějí u čtení odpočinout, baví je lékařské prostředí a chtějí zažít milé, laskavé čtení,“ říká o knize autorka.

Patrik by dneska ordinování nejraději zabalil. V čekárně se už zase hromadí lidi a jeho máti jako zdravotní sestra všechny peskuje, protože pořádek musí být. Jenže pacient a rýma se neptají, jak doktorovi zrovna je. A tak spolu s kolegyní Marikou statečně udolávají vysoký tlak, cukrovku, nachlazení i čistokrevnou hypochondrii.

„Je to laskavý člověk, který nikoho nesoudí a současně vidí věci realisticky a ví, že se s nimi musí utkat. Nic si o sobě nenalhává. Chtěla jsem, aby čtenář skrze tu knížku zažil lékaře, který má rád lidi, má pro ně pochopení, a přitom zažívá i ty nepříjemnosti, které každý praktický lékař zažívá. Ale který je i velmi laskavý mimo svou profesi, třeba ke své partnerce Hance,“ uvádí Dvořáková.

Patrik s Hankou už nějaký čas žije a těší se, že možná brzy budou tři. Jenže nic není snadné ani za dvěma ordinace. Je tu Patrikova obezita, jeho neohrabané proslovy a jedna malá divná Drejk.

„Přála jsem si čtenářům jen tak, odlehčenou formou, ukázat svět pohledem lékaře v ambulanci. I on, když před ním sedí pacient, něco prožívá, má starosti, běží mu hlavou všechno možné, třeba mu není dobře úplně stejně jako pacientovi,“ dodává autorka.

Petra Dvořáková do povědomí čtenářů vstoupila knihou rozhovorů Proměněné sny, za kterou obdržela cenu Magnesia Litera. Pozornost si získaly i její další tituly — Já jsem hlad a Sítě. Příběhy (ne)sebevědomí. Kniha pro děti Julie mezi slovy byla oceněna Zlatou stuhou a Cenou učitelů v anketě SUK. Pro dětské čtenáře dále napsala knihy Flouk a Lila a Každý má svou lajnu. Román Dědina se zařadil mezi nejprodávanější a nejoceňovanější tituly české prózy. Svou pozici autorky bestsellerů potvrdila románem Chirurg a novelou Vrány, za niž získala ocenění Kniha roku 2020 v kategorii umělecká próza. Dále vydala knihu Zahrada (2022) a román Plánata (2023), rovněž bestsellery.

V roce 2024 jí vyšel knižní rozhovor s profesorem Janem Starým Věřil jsem, že to musí jít lepší cestou a o rok později román Návrat. Doposud se prodalo přes 150 000 kusů autorčiných knih, jež byly přeloženy do řady jazyků.

(RED/LUK)

STANISLAV ZEMAN ZÁHROBNÍ

Odpouštím Fučíkovi a jeho soudruhům
Jakož i ostatním odbojářům
Nenávist k Velkoněmecké říši
Odpouštím židům a cikánům
Nečistou rasu
Odpouštím vlastencům
Atentát na soukmenovce Heydricha
Odpouštím Čechům a Moravanům
Šeříky na ruských tancích
Odpouštím moravské metropoli
Sedmikrásky nad Brnem
A těším se až pod Špilberkem zazní ta vaše
I naše Škoda lásky
Karl Hermann Frank
Böhmen und Mähren 2026

PETR ŽANTOVSKÝ KONEČNÁ

Za oknem přší do slabin
Je prázdná noc v níž spí i stín
a mlčí čarodějky
Vlčí vytí vstupuje do čítanek
Toť poesie dneška
A vánek zapomenutý
a splav
a zrezivělá koloběžka
kynou ti zlehka na pozdrav
Smrt bude křehká a snadnější než útěk
před myšlenkou tolikrát zapuzenou
před jitry tolikrát spatřenými
v pozoru před tichem
tolik mrcholapným
Před ozvěnou přece musí do zdi vytesat
pár slov vyteklych ústy tvými
Pak teprv mihne se tudy stín mitry
krokem příliš kvapným
a řečí nenápadnou
A ovšem Za oknem
Prší i do podkov
Nad tichem slov se line pára
Touha příliš stará
Hrdá poběhlice

Neví co by více ztratila
než kila pozlátka a litry hněvu
zkrátka život
zkřivený do úsměvu
A do třetice za oknem
Prchají deštěm andělé
Zplihlými křídly zametají
stopy v cestě za sebou
tak dospěle až tuhne krev až v ráji
těm co došli už a tropí skutky
nezemské a ptačí
kráčí bez pohnutky neboť tam přece
není proč a ani kam
už spěchat
Zkrátka: střecha je na svém místě
Neprší do vzpomínek
jen do slabin a kopyt
nesoucích své břímě vin tak jistě
jakože jinačí cesty není
Svět tady nestaví už ani na znamení
když pospíchá se opít
padnout do trávy
už zbaven pout
a navždy syt

*Ze sbírky Až ryba promluví,
kterou právě vydalo nakladatelství Arcadia*

PŘEČETLI JSME PŘES RAMENO

Jak daleko je kněz a spisovatel Vácha od papeže?

V kontextu české katolické církve je spor papeže s Trumpem mnohem méně tematizován. Česká biskupská konference zařadila do velkopátečních obřadů mimořádnou, avšak velice obecnou, přímluvu za mír: „Za lidi na Ukrajině, na Blízkém východě a ve všech válečných oblastech světa.“ Ve srovnání s ostrými slovy papeže Lva je Česká biskupská konference v kritice války a porušování mezinárodního práva mnohem více rezervovaná.

Z českých reakcí na Trumpovu válku s Íránem je zřejmě nejpozoruhodnější pozice známého kněze a etika Marka Orko Váchy, který představuje typ katolicismu vybočujícího ze souřadnic hlavního sporu mezi MAGA a progresivním katolicismem v USA. Jakkoli je totiž Vácha progresivní v otázkách teologie stvoření nebo v některých společenských otázkách katolické morálky, zároveň je podporovatelem Trumpovy agrese v Íránu nebo jeho neoimperiální politiky v Izraeli a Palestině.

Pozice Orko Váchy nemůže být vzdálenější citlivosti papeže Lva vycházející i ze zkušenosti útlaču globálního Jihu. Zatímco papež Lev volí cestu radikální a otevřené konfrontace s Trumpovým neoimperialismem, česká katolická scéna zůstává buď v rovině obecných a rezervovaných modliteb, nebo v osobě Marka Orko Váchy paradoxně spojuje progresivní teologii s aktivní podporou americké vojenské agrese.

Papež Lev, ostře kritizující Trumpa, dnes představuje linii křesťanské tradice, která je radikální a subverzivní vůči mocným. Česká katolická církev zatím takovým hlasům valně nenaslouchá.

www.denikreferendum.cz

KÝHO VÝRA

Válečnému hrdinovi „plivli do tváře“

Městská média ukrajinské Oděsy se ironicky pozastavují nad tím, že „hrdina ukrajinsko-ruské války“ nebyl zvolen členem vojenského vedení města. (Pro vysvětlení - v Oděse byla z příkazu Volodymyra Zelenského rozpuštěna demokraticky zvolená samospráva.)

Krutou volební porážku překvapivě utrpěl Vadim Šipulin, bývalý velitel roty ukrajinské armády, který prošel těžkými boji v Bachmutu, Časyv Jaru, Kramatorsku a Lysychansku. Byl třikrát těžce zraněn, má částečné protězy obou končetin, je trvalým invalidou nejvyšší třídy. Z rukou Zelenského převzal dva řády Za hrdinství.

Po volebním fiasku zazněla otázka „proč veteránům, kteří nasazovali životy za naši vlast, plijeme do tváře,“ a byly slyšet výkřiky: „Fuj! Hanba!“

Událost dokládá něco víc než nejednoznačnost názorů Ukrajinců na čtyři roky trvající ukrajinsko-ruský konflikt. V Oděse je rovněž odezvou na Kyjevem nařízenou „dekolonizaci“, při níž byl velmi rychle vymazán historický literární obraz města, jaký snad má jen Paříž. Byly odstraněny všechny pomníky (výjimkou zůstává socha Puškina, který v Oděse žil ve vyhnanství, prozatím byla „jen“ zakryta sarkofágem z nehoblovaných prken), a jiné památky, včetně názvů ulic, ruských a židovských spisovatelů. Nikdo se už nedozví, ve kterém domě žili a psali Isaak Babel, autorská dvojice Ilja Ilf a Jevgenij Petrov, Anna Achmatovová, Valentin Katajev, Eduard Bagrickij, Jurij Oleša, nositel Nobelovy ceny za literaturu Ivan Bunin. Ulice, která vede k budově opery, v níž Čajkovskij osobně dirigoval své balety, byla direktivně přepsána na Divadelní.